

Секция: Финансы, деньги и кредит, страхование и биржевое дело

Раделицький Юрій Орестович

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

ВИДАТКОВА ПОЛІТИКА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Високий рівень фіскального перерозподілу, існуючий в системі функціонування бюджетів, ставить завдання формування ефективної структури бюджетних видатків, спрямованих на підтримку соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Вагомість формування обдуманого видаткової політики полягає в її функціонуванні як джерела забезпечення реалізації потреб суспільства та впливі на формування якісного середовища ведення підприємницької діяльності, сприяння інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних одиниць, зокрема, регіонів.

Згідно Бюджетного кодексу, видатки бюджету – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом (до видатків бюджету не належать: погашення боргу, надання кредитів з бюджету, розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів, повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування). При цьому, видатки бюджету класифікуються:

- за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів – відомча класифікація;
- за бюджетними програмами – програмна класифікація;

- за функціями, з виконанням яких пов'язані видатки бюджету – функціональна класифікація;

- за економічною характеристикою операцій, які здійснюються – економічна класифікація.

Основною частиною видатків місцевих бюджетів є соціальні видатки.

Переважання видатків соціального спрямування над видатками, що спрямовуються на забезпечення стратегічних програм економічного розвитку, має негативний ефект на розвиток бюджетної системи та економіки країни загалом і характеризується такими аспектами:

- «проїдання» бюджетних коштів не сприяє соціально-економічному зростанню, тобто не сприяє формуванню додаткових джерел наповнення місцевих бюджетів;

- видаткова політика соціального спрямування характеризується постійним збільшенням потреби у фінансових ресурсах для реалізації соціальних видатків, що вимагає постійного зростання доходів місцевих бюджетів, яке, при цьому, не має жодного економічного підґрунтя;

- зростання потреби у фінансових ресурсах для проведення соціальних видатків вимагає їх залучення з інших джерел, зокрема, шляхом запозичень, що є деструктивним чинником фінансової стабільності держави.

Отже, політика формування видатків місцевих бюджетів, в структурі яких стабільно висока частка видатків соціального спрямування, не забезпечує високого рівня соціального захисту населення та характеризується низькими показниками якості життя. Відтак, постає необхідність реформування видаткової політики місцевих бюджетів та держави загалом і проведення структурних реформ складових соціальної сфери держави для підвищення результативності використання фінансових ресурсів державного та місцевого бюджетів.

Слід зауважити, що зростання видатків соціального спрямування відбувається на тлі зменшення видатків капітального спрямування, що є іншою стороною проблеми формування ефективної видаткової політики місцевих бюджетів. При цьому, капітальні видатки, які сьогодні фінансуються з місцевих бюджетів, включають, в основному, видатки на ремонт та реконструкцію, а, відтак, лише дотично забезпечують виконання функції стабілізації та забезпечення розширеного економічного відтворення, підтримки розвитку галузей економіки, модернізацію інфраструктури, розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційних технологій.

Такий напрям використання капітальних видатків впливає і на рівень фінансової автономії місцевих бюджетів, оскільки унеможлиблює проведення органами місцевого самоврядування власної політики, пов'язаної з фінансуванням розвитку місцевого господарства.

Окрім того, існують і інші проблеми ефективного проведення капітальних видатків:

1. По-перше, в забезпеченні фінансовими ресурсами окремих соціально-економічних напрямів вагому роль відіграє так звана «пріоритетність» галузі чи сфери фінансування. Так, видатки соціального спрямування фінансуються на 95% і більше відсотків від плану. Щодо капітальних видатків, спостерігається постійне і систематичне недофінансування відповідних програм та проектів, результатом чого є їх незавершеність та несвоєчасність реалізації, тобто неефективність освоєння коштів державного та місцевих бюджетів.

2. По-друге, на фінансування окремих проектів впливає низка суб'єктивних (несвоєчасність затвердження порядку використання бюджетних коштів, непрозорість та складність механізму одержання потрібних фінансових ресурсів суб'єктами господарювання, непрозорість розподілу, проведення конкурсів тощо) та об'єктивних (неповний обсяг

надходження фінансових ресурсів до спеціального фонду місцевих бюджетів) чинників, які часто сповільнюють або зупиняють реалізацію програм та проектів.

Таким чином, аналізуючи особливості здійснення видаткової політики місцевих бюджетів, слід зробити такі висновки:

- розподіл видаткових повноважень між бюджетами різних рівнів характеризується нечіткістю та дублюванням;

- основна питома вага в складі видатків місцевих бюджетів належить делегованим видаткам, видатки на забезпечення власних повноважень складають мізерну частку, що посилює залежність місцевих бюджетів від рішень уряду;

- основним напрямом видатків місцевих бюджетів є забезпечення видатків соціального спрямування, що характеризує бюджетну політику держави як «політику проїдання»;

- сформований механізм забезпечення видатків місцевих бюджетів забезпечує повну залежність місцевих бюджетів та дій органів місцевого самоврядування від рішень на центральному рівні.